

N:o 56.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning till aktiebolaget Visby cementfabrik af ett område af Visborgs kungsladugård i Gotlands län; gifven Stockholms slott den 19 april 1895.

Hos Kongl. Maj:t har styrelsen för aktiebolaget Visby cementfabrik i underdånighet anhållit, att, enär bolaget för drifvande af sin vid Kopparsvik söder om Visby belägna cementfabrik vore i oundgängligt behof af utvidgadt område, bolaget måtte få från den intill cementfabriken gränsande lotten n:o 1 af Visborgs kungsladugård för evärdlig tid friköpa det bergområde, som funnes angifvet å en ansökningen bifogad, af vice kommissionslandtmätaren Fr. Walgrén upprättad karta, mot erläggande af den köpeskilling, som Kongl. Maj:t efter skedd värdering kunde finna skäligt bestämma.

Efter nådig remiss har domänstyrelsen inhemtat och med eget underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t öfverlemnadt underdåniga yttranden öfver den gjorda ansökningen från arrendatorn af ifrågavarande egendom, vederbörande kronofogde, egarne till ett nedanför det till inköp ifrågasatta området befintligt vattenverk samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Gotlands län; varande vid Kongl. Maj:ts befallningshafvandes berörda yttrande fogadt instrumentet öfver en af vederbörande domänintendent och biträdande uppskattningsmän verkställd saluvärdering å det område, som i den underdåniga ansökningen afses.

Af saluvärderingsinstrumentet samt kronofogdens och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes yttranden inhemtas, att ifrågavarande område, som enligt beskrifningen till ofvannämnda karta innehåller en areal af 8 tunnland eller 3 hektar 94,9 ar, utgöres af nästan kal kalkhäll, som under årens lopp å ytan förvittrat och sönderfallit, så att den på några smärre fläckar blifvit bevuxen med gräs, hvilket lemnar något litet färbete, att hvarken odling eller skogsplantering kan å området företagas med utsigt till framgång, att detsamma är för aflägsset beläget från staden Visby för att lämpa sig till boningsplatser, att områdets egentliga värde ligger i kalkstenen, hvaraf berget består, samt att, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, det är med afseende å denna omständighet, som bolaget söker förvärfva området, enär cementfabriken är belägen alldeles i närheten deraf och således skulle kunna med ringa transportkostnader tillgodogöra sig kalkstenen, hvartill någon annan spekulant i trakten ej finnes, då kalkbränning såsom näring på denna ort alldeles upphört, och riklig tillgång på sten för öfrigt finnes längs större delen af Gotlands västkust.

Områdets saluvärde har domänintendenten, särskildt med hänsyn dertill att cementfabriken visat sig vara af stor nytta för ön, i ty att den lemnade god arbetsförtjenst åt många arbetare, beräknat efter 120 kronor per hektar eller för hela området till 473 kronor 88 öre, hvar emot de biträdande uppskattningsmännen uppskattat saluvärdet till 75 kronor för tunnlandet eller till 600 kronor.

Arrendatorn af kungsladugårdslotten har icke haft något att erinra mot områdets afstående till bolaget och har förklarat sig fullkomligt belåten, om han i ersättning för markens mistning erhöle ett årligt afdrag å arrendeafgiften af 20 kronor.

Kronofogden har förordat bifall till ansökningsen, derest köpeskillingen bestämdes till 600 kronor, hvarjemte han fästat uppmärksamheten derpå, att sprängningar och stenbrytningar, som bolaget, om det blefve egare af området, komme att der vidtaga, möjligen kunde medföra olägenhet för två nedanför befintliga vattenverk, af hvilka dock det ena, som vore beläget på kungsladugårdens egor, utgjordes af en äldre, sedan länge obegagnad benstamp, som i dess nuvarande skick nästan vore värdelös.

Egarne till det andra af nämnda vattenverk hafva hemställt, att, om försäljning af ifrågavarande område, som vore beläget öster och söder om en för uppsamling af vatten för verket anlagd damm, komme till

stånd, bland försäljningsvilkoren måtte intagas bestämmelse om skyldighet för bolaget att tillse, att det öfver området till förenämnda damm nu framflytande vatten icke genom sprängning eller stenbrytning å området beröfvades verkets egare, samt att, om så erfordrades, på egen bekostnad vidtaga de åtgärder, som för vattnets obehindrade framflytande till dammen kunde erfordras.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande har förklarat sig anse den af uppskattningsmännen föreslagna köpeskillingen, 600 kronor, mer än tillräckligt svara mot områdets verkliga värde; och då dertill komme, att cementfabriken vore stadens största industriella inrättning och såsom sådan till stort gagn för orten samt vid sådant förhållande, och då fabriken torde haft att kämpa med stora ekonomiska svårigheter, det icke kunde anses annat än billigt, om kronan, när, såsom nu vore fallet, sådant kunde ske utan någon uppoffring, lemnade en uppmuntran åt stadens enda storindustri, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande föreslagit, att bolaget måtte få för en köpeskillning af 600 kronor inköpa det ifrågasvarande området, hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, huruvida icke bland försäljningsvilkoren borde intagas bestämmelse om en sådan förpligtelse för bolaget i förhållande till egarne af berörda vattenverk, hvarom de gjort framställning.

För egen del har domänstyrelsen meddelat, att lotten n:o 1 af Visborgs kungsladugård om $1\frac{11}{32}$ mantal med förra hospitalslägenheten n:o 111 Kohagen med en ängsribba blifvit, med visst undantag till exercis- och skjutfält för Gotlands infanteriregemente och Gotlands artillericorps, genom styrelsens kontrakt den 11 januari innevarande år utarrenderad till A. Dassow under en tid af tjugu år från den 14 sistlidne mars mot ett årligt arrende af 1,400 kronor, samt att arrendatorn enligt samma kontrakt tillförbundits att, derest under arrendetiden Kongl. Maj:t skulle medgifva upplåtelse till Visby cementfabrik af egendomen tillhörig jord, afstå densamma mot den afkortning i arrendeaifgiften, som af domänstyrelsen bestämdes; och har domänstyrelsen hemställt, att, då ifrågasvarande jordområde kunde utan olägenhet för kungsladugårdens skötsel derifrån afsöndras samt ett allmännyttigt företag derigenom befordrades, Kongl. Maj:t måtte berättiga bolaget att mot en köpeskillning af 600 kronor till sig lösa ifrågasvarande område med rätt för bolaget att tillträda området den dag, då köpeskillingen blifvit i länets landtränteri levererad, och med vilkor i öfrigt, att bolaget skulle vara skyldigt uppsätta och för all framtid underhålla stängsel omkring området mot

kronans angränsande mark, hvaremot styrelsen, då det icke kunde vara lämpligt, att kronan vid försäljning af jordegendom inskränkte köparens fria förfogande inom lagliga gränser öfver den inköpta egendomen, ansett, att bland försäljningsvilkoren icke borde intagas föreskrift om några förpligtelser för bolaget i förhållande till egarne af ofvan omförmälda vattenverk.

Med afseende å hvad sålunda i ärendet förekommit, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

dels att ifrågavarande område om 3 hektar 94,9 ar af lotten n:o 1 af Visborgs kungsladugård må mot en köpeskilling af 600 kronor till aktiebolaget Visby cementfabrik under eganderätt upplåtas med rätt för bolaget att tillträda området den dag, köpeskillingen till länets landt-ränteri inlevereras, och med skyldighet för bolaget att uppsätta och för all framtid underhålla stängsel omkring området mot kronans angränsande mark,

dels och att köpeskillingen för området må på samma sätt som köpeskillingarne för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Claës Wersäll.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 april 1895.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern *Boström*,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve *Lewenhaupt*,
Statsråden: friherre *Åkerhielm*,
Groll,
Wikblad,
Gilljam,
Friherre *Rappe*,
Christerson,
Wersäll.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet *Wersäll* föredrog i underdånighet en af styrelsen för aktiebolaget Visby cementfabrik i underdånighet gjord ansökning, att bolaget måtte få från den intill cementfabriken gränsande lotten n:o 1 af Visborgs kungsladugård för evärdlig tid friköpa det bergområde, som finnes angifvet å en ansökningen bifogad, af vice kommissionslandtmätaren Fr. Walgrén upprättad karta, mot erläggande af den köpeskilling, som Kongl. Maj:t efter skedd värdering kunde finna skäligt bestämma;
uti hvilket ärende domänstyrelsen efter vederbörandes hörande afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit tillstyrkte statsrådet, att Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva,

dels att ifrågavarande område om 3 hektar 94,9 ar af lotten n:o 1 af Visborgs kungsladugård finge mot en köpeskilling af 600 kronor till aktiebolaget Visby cementfabrik under eganderätt upplåtas med rätt för bolaget att tillträda området den dag, köpeskillingen till länets landt-ränteri inlevererades, och med skyldighet för bolaget att uppsätta och för all framtid underhålla stängsel omkring området mot kronans angränsande mark;

dels ock att köpeskillingen för området finge på samma sätt som köpeskillingarne för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Hvad statsrådet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Hjalmar Rettig.